

Μύθοι και πραγματικότητες με τα νερά της Θεσσαλίας

Δημοσίευση: 24 Μαΐ 2017 16:30 - [Άρθρα](#)

Από τα πλέον συζητημένα θέματα στον τόπο μας, είναι το υδατικό ισοζύγιο της Θεσσαλίας, σε συνδυασμό με τις ανάγκες της γεωργίας και την προοπτική εκτροπής μέρους του Αχελώου.

Μάλιστα το έργο της εκτροπής έχει πάρει μυθικές διαστάσεις, όπως πολύ παλιά το γεφύρι της Άρτας που «ολημερίς το χτίζανε το βράδυ γκρεμιζόταν» ή η κεντρική εθνική οδός της χώρας που πρόσφατα ολοκληρώθηκε ύστερα από 35 περιπετειώδη χρόνια που την εμπόδιζαν το «πέταλο» και τα Τέμπη. Για όλα αυτά αναφέρονται διάφορες αιτίες και αφορμές. Κατά τη γνώμη μου οι κύριες αιτίες είναι, ότι δεν υπάρχει καθαρή σκέψη στο σχεδιασμό, τις επιλογές και την υλοποίηση και όλα εξαρτώνται από τις επιθυμίες των εκάστοτε «παραγόντων» και ότι δεν δίδεται η δέουσα σημασία στην πραγματικότητα των συνθηκών και του περιβάλλοντος.

Σε όλους είναι γνωστό ότι στη χώρα μας, εκτός από το μεγάλο κύμα της μετανάστευσης κυρίως προς Αμερική, Αυστραλία και Γερμανία, είχαμε και μεγάλες εσωτερικές μετακινήσεις πληθυσμών. Από όλες τις ορεινές και νησιωτικές περιοχές οι άνθρωποι μετακινήθηκαν τόσο προς τα δύο μεγάλα διοικητικά, εμπορικά και βιομηχανικά κέντρα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, όσο και προς τα τρία επίσης μεγάλα γεωργικά κέντρα της

Κεντρικής Μακεδονίας, της Θεσσαλίας και της Κωπαΐδας καθώς και προς άλλα μικρότερα όπως του Αγρινίου-Αιτωλικού, της Αργοναυπλίας, της Ηλείας, της Μεσσαράς-Ιεράπετρας. Πιο πρόσφατα, η εξέλιξη της ζωής και του πολιτισμού δημιούργησαν και τα μεγάλα τουριστικά κέντρα της Κρήτης, της Ρόδου, της Πελοποννήσου και της Χαλκιδικής.

Αυτή είναι μία πραγματικότητα, δηλαδή, συγκεντρώθηκαν μεγάλα τμήματα του πληθυσμού εκεί όπου αναπτύσσονται παραγωγικές, αποδοτικές οικονομικές δραστηριότητες και όπου οι άνθρωποι ζουν, δημιουργούν και ελπίζουν για το μέλλον τους. Μύθος θα ήταν εάν επιχειρούνταν να γίνει ένα play back στην εξέλιξη της ζωής, και όλοι αυτοί οι πληθυσμοί να επιστρέψουν στις ρίζες των γονέων και των παππούδων τους, δηλαδή, να γυρίσουν στις ορεινές και νησιωτικές περιοχές και εκεί να συνεχίσουν να ζουν και να δημιουργούν.

Στα μεγάλα γεωργικά κέντρα, μεταξύ των οποίων και η Θεσσαλία, παράγεται ο μεγαλύτερος όγκος γεωργικών προϊόντων, απαραίτητα για την κάλυψη των αναγκών της εσωτερικής κατανάλωσης αλλά και σημαντικά για τις εξαγωγές μας ως κράτος. Πέραν κάθε αμφισβήτησης, για τη χώρα μας και πολύ περισσότερο για τη Θεσσαλία, για να παραχθεί αυτός ο μεγάλος όγκος της αγροτικής παραγωγής είναι απαραίτητο το νερό, το αρδευτικό νερό, μια και οι βροχοπτώσεις κατά τους ανοιξιότικους και καλοκαιρινούς μήνες είναι ελάχιστες. Η δένδροκομία, τα κηπευτικά, όλες οι καλοκαιρινές εκτατικές καλλιέργειες όπως το καλαμπόκι, το βαμβάκι, τα τριφύλλια, το ρύζι, οι πατάτες, τα ζαχαρότευτλα κ.λπ. θέλουν άρδευση για να είναι παραγωγικές και αποδοτικές, για να καλλιεργούνται εντέλει από τους επαγγελματίες αγρότες.

Είναι μία άλλη πραγματικότητα, ότι δηλαδή, για να υπάρχει παραγωγή ικανή να καλύπτει τις ανάγκες διατροφής του ανθρώπου και να εισπράτουμε από τις εξαγωγές, είναι απαραίτητη η άρδευση, χρειάζεται αρδευτικό νερό. Μύθος θα ήταν να μην αρδεύονται ή να αρδεύονται πλημμελώς, με συνέπεια να μειωθούν ή να παύσουν να καλλιεργούνται οι παραγωγικές καλλιέργειες. Να μειωθούν τα φρούτα, τα κηπευτικά, το καλαμπόκι, τα τριφύλλια κλπ, να περιορίσουμε τις ανάγκες μας σε τρόφιμα ή και να παύσουμε να χρησιμοποιούμε κάποια από αυτά.

Είναι γνωστό ότι η άρδευση των καλλιεργειών, θα πρέπει κατά προτίμηση, να εξασφαλίζεται από επιφανειακά νερά, με ταμιευτήρες νερού, κλειστούς αγωγούς μεταφοράς, κλειστά αρδευτικά δίκτυα και με λελογισμένη χρήση από τους αγρότες. Οι πολιτικές του '60, του '70 και του '80, που στηρίχθηκαν στο μύθο ότι θα μπορούσαν να ικανοποιηθούν οι συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες της γεωργίας, από τα υπόγεια νερά του Θεσσαλικού κάμπου, ήταν λανθασμένες. Ήταν κοντόφθαλμες πολιτικές, βολικές μεν για το κράτος διότι, αντί το ίδιο να αναλάβει την ευθύνη και το κόστος της διαχείρισης των νερών, τα φόρτωσε στους αγρότες, οι οποίοι στην ανάγκη τους για νερό, άνοιξαν χιλιάδες

γεωτρήσεις, φτάνοντας ακόμη και στα 300 μέτρα βάθος. Οι συνέπειες αυτών των πολιτικών φάνηκαν μέσα σε 15-20 χρόνια. Πολλές γεωτρήσεις ήδη εγκαταλείφθηκαν και αναζητούνται και πάλι επιφανειακά νερά και ταυτόχρονα έκανε την εμφάνισή του νέο μεγάλο περιβαλλοντικό πρόβλημα. Η στάθμη του υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα έπεσε, με συνέπεια τη «μόλυνσή του» από την εισβολή αλμυρού νερού και επί πλέον έχουμε και την εμφάνιση επικίνδυνων γεωλογικών φαινομένων. Το πρόβλημα θα εξακολουθήσει να υπάρχει, ίσως και με πιο έντονη μορφή, όσο θα συντηρείται ο μύθος ότι δεν υπάρχει δυνατότητα κάλυψης των αναγκών άρδευσης από επιφανειακά νερά.

Το υδατικό ισοζύγιο της Θεσσαλίας είναι αρνητικό, είναι ελλειμματικό, δηλαδή, τα νερά δεν φτάνουν για να ικανοποιήσουν όλες τις ανάγκες του Θεσσαλικού κάμπου. Σύμφωνα με την ανθρωποκεντρική αντίληψη, η φύση έχει τις ατέλειές της (έντονες βροχοπτώσεις, ανομβρίες, μουσώνες, τυφώνες, σεισμοί, λιμοί, λοιμοί, καταποντισμοί, έρημοι κλπ). Μία τέτοια ατέλεια είναι ο φυσικός ρόλος της οροσειράς της Πίνδου στην κατανομή των βροχοπτώσεων στη χώρα μας. Η ατέλεια έγκειται στο γεγονός ότι αποτελεί ένα είδος εμποδίου στη διέλευση των υδροφόρων νεφών που έρχονται από τα δυτικά, με αποτέλεσμα ο μεγάλος όγκος των βροχών να πέφτει στη δυτική Ελλάδα, ενώ προς τη Θεσσαλία να καταλήγουν ελάχιστες (το ετήσιο ύψος βροχής στη Δ. Ελλάδα ξεπερνάει τα 1.000 χιλ. ενώ στη Θεσσαλία δεν ξεπερνάει τα 600 χιλ.). Επί πλέον, οι μεγάλοι όγκοι νερού της Πίνδου, λόγω της γεωμορφολογίας, έχουν τη φυσική πορεία προς τα δυτικά και όχι ανατολικά προς τη Θεσσαλία. Είναι άλλη μία πραγματικότητα.

Στο πλαίσιο της εθνικής συνοχής, της αλληλεγγύης και της ενιαίας αντιμετώπισης των προβλημάτων του τόπου μας, πριν από 35 περίπου χρόνια άρχισε να υλοποιείται η ιδέα της εκτροπής ενός μικρού μέρους των νερών της Πίνδου προς τη Θεσσαλία. Αυτό θα έχει ευεργετική επίδραση στο κλίμα ασφάλειας που χρειάζεται για τη συνέχιση της παραγωγής των πολύτιμων Θεσσαλικών αγροτικών προϊόντων, αλλά και στην προστασία του περιβάλλοντος, που διαταράχθηκε από την υπερβολική άντληση των υπόγειων νερών. Η εκτροπή αυτού του μικρού μέρους των νερών του Αχελώου, είναι μία παρέμβαση στις ατέλειες της φύσης, προς όφελος των ανθρώπων που είτε από τύχη είτε από ανάγκη επέλεξαν να ζήσουν σε αυτό τον τόπο. Αυτό επίσης είναι μία πραγματικότητα, ότι δηλαδή, οι έχοντες την ευθύνη για τις τύχες ενός τόπου, θα πρέπει να φροντίζουν και για τις ανάγκες των ανθρώπων που ζουν σε αυτόν τον τόπο. Αλλιώς, οι ανάγκες των ανθρώπων τους ξεπερνούν και τους αφήνουν πίσω. Μένουν με το μύθο της ουτοπίας.

Πάνω στην ίδια λογική σκέψη, στο παρελθόν έγιναν πολύ σημαντικά έργα όπως η λίμνη Πλαστήρα, η λίμνη Σμοκόβου καθώς και άλλα μικρότερα φράγματα και ταμιευτήρες νερού. Όλα αυτά ήταν έργα με μεγάλο όφελος για τη γεωργία της

Θεσσαλίας. Όμως φαίνεται ότι δεν είναι αρκετά και θα πρέπει να κατασκευασθούν και άλλα ανάλογα έργα με μικροφράγματα και ταμιεύσεις νερού και οπωσδήποτε με την κατασκευή κλειστών αγωγών μεταφοράς, κλειστών αρδευτικών δικτύων. Και βέβαια είναι αυτονόητο ότι θα πρέπει να ολοκληρωθεί το έργο της εκτροπής του Αχελώου και να ενισχυθεί περισσότερο το υδατικό δυναμικό της Θεσσαλίας που είναι τόσο απαραίτητο στη γεωργία και στη ζωή.

Όσοι από διάφορες θέσεις και με διάφορους ρόλους επηρεάζουν, συμμετέχουν και διαμορφώνουν θέσεις και αποφάσεις, που αφορούν σε τόσο μεγάλα θέματα, όπως αυτό της υδατικής επάρκειας της Θεσσαλίας, πέραν του ό,τι θα πρέπει να γνωρίζουν πολύ καλά όλες τις παραμέτρους, θα πρέπει να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη και την πραγματικότητα της ζωής.

Του Κων. Γιατρόπουλου, γεωπόνου

<http://www.eleftheria.gr/m/%CE%B1%CF%80%CF%8C%CF%88%CE%B5%CE%B9%CF%82/item/162868-%CE%BC%CF%8D%CE%B8%CE%BF%CE%B9-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%80%CF%81%CE%B1%CE%B3%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B5%CF%82-%CE%BC%CE%B5-%CF%84%CE%B1-%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%AC-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B8%CE%B5%CF%83%CF%83%CE%B1%CE%BB%CE%AF%CE%B1%CF%82.html>